

פרשת שבוע עפ"י השפת אמת

פרשת תשא

א. מציאת המורה הזקנה

[תרל"ב]

1

אך את שבתותי, השמורו כר' (שמות לא, יג) וכן ושמרו בני ישראל את השבת (שם טו). ומה שמירה זו שאדם שומר השבת. הלא האדם נשמר בשבת. אך כתיב את שבתותי. והוא הטפל לשבת. היינו להמשיך קדושת השבת לכל הדברים. ובכל דבר יש בחינת שבת אף בחול. רק שנגנו ונסתר בימי המעשה. ובשבת מתגלה. ובעת שנסתר צריך שמירה. והוא הרצון והתשוקה שבימות החול שצריך להיות כל המעשים רק לצורך השבת להיות נחת רוח לה' יתברך. כמו שכתוב בספרים שלכל מעשה קטן וגדול יש עליה בשבת אם נעשה כראוי. וצריך להיות כל המעשים לצורך שבת כנ"ל. וזהו שכתוב. (שם) לעשות את השבת שלא להיות עשיה אחרת כלל רק השבת כנ"ל. ופרשנו אך את שבתותי. כמו שאמרו חז"ל על אך את הזהב (מדרש לא, כג) להעביר החלודה ע"ש. שלא ישאר רק גוף הזהב. כן בני ישראל כשמעבירין החסות והחלודה.

ורבותינו אמרו: אך את הזהב, לומר צריך להעביר החלודה שלו קודם שיגיעילנו, וזהו לשון אך, שלא יהא שם חלודה אך המתכת יהיה כמות שהוא.

[תרל"ב המצ'ך]

3

נמצא קדושת השבת בכל מקום כנ"ל. לדעת כר' (שמות לא, יג) ששבת נתון דעת לאדם כי וודאי מתנת ה' יתברך שנתן השבת. נכלל בזה שיוכל האדם לדעת ולעשות השבת. כמו שאמרו חז"ל הנותן מתנה כר' צריך להודיעו שנאמר (שם) לדעת כר'. פירוש ידיעה התקשרות ודביקות. כי אם לא היה נכלל בנתינת שבת ההתקשרות ודביקות בני ישראל בבחינת שבת אם כן לא היה נתינה כלל:

ושמרו בני ישראל כר' (שמות לא, טו) הוא הבטחה גם כן שבני ישראל ישמרו השבת. ואיתא כי משה רבינו ע"ה מחזיר לישראל בשבת קודש הכתרים של נעשה ונשמע. נראה שבשבת לא קלקלו על ידי החטא. ולכך שבת מעין עולם הבא כמו שכתוב בלוחות ראשונות חירות כו'. וכן איתא בחטא אדם הראשון שנתקבל בשבת. גם כן כנ"ל שלא הגיע החטא לבחינת שבת. והוא ששבת במקום הגנייה כמו שכתוב מתנה טובה יש לי בבית גנוי כו' וכיון שנגנו לא הגיע קלקול החטא לשבת כנ"ל:

ב. מציאת המורה הזקנה

[תרל"ז]

8

במדרש¹⁶ וישבר אותם כר' (שמות לב, טו). כיון שראה משה רבינו ע"ה שאין לישראל עמידה חבר עצמו עמהם הם חטאו ואינו חטאתי כר' ע"ש. ואין מוכן. וגם קשה הא איתא¹⁷ שראה אותיות פורחות באויר לכן שיבר אותם כר'. ונראה ביאור הענין כי בודאי התורה תלו בהכנת בני ישראל שהם מקבלי התורה. וכתיב (שם טו) חרות על הלוחות חירות ויצר הרע. ממלאך המות. ממותה כר'¹⁸. וקשה מה פירוש על הלוחות. רק כפי מה שנחקק ונחרת הארת התורה בלבות בני ישראל. כך נחקקו האותיות בלוחות גם כן. שעיקר הכתיבה בלב כמו שכתוב (משלי ג, ג) כתבם על לוח לבך. ולכן כשחטאו בני ישראל אותיות פורחות כר'¹⁷ אמנם משה רבינו ע"ה לא חטא באמת. והיה בכחו להחזיק התורה כמו שאמר לו הקב"ה (שמות לב, ט) ואעשה אותך לגוי גדול. אך כי מסר נפשו בעבור בני ישראל. ולא רצה לפרוד עצמו מהם. ועל ידי זה שחבר עצמו עמהם ולא נפרש מהם. שהיה חביב אצלו כללות בני ישראל מהלוחות. שהיה יודע רצון הבורא שנסת ישראל חביבין אלו מהכל. ועל ידי זה גופא היו האותיות פורחות כנ"ל. ולכן שיבר אותן כנ"ל. ובאמת על ידי זה שחיבר עצמו לכללות בני ישראל על ידי זה תיקן אותם. כי כמו שהיה הוא עמהם באופן זה ההתכללות לא חטאו כי בשעת החטא

¹⁶ יצארה חנה חטאתם לה' אלקים, ראה שאין לישראל עמידה חבר נפשו עמהם ושבר את הלוחות ואמר להקב"ה הם חטאו ואינו חטאתי ששברתי הלוחות, אם מוזל אתה לדם אף לי מוזל שנאמר ידעתה אם תשא חטאתם כן לחטאתי מוזל, יצא אף אתה מוזל לדם אל תמוזל לי אלא מוזני נא מספרך אשר כתבתי (שמואל ב, א)

ג. מציאת המורה הזקנה

[תרל"ו]

במדרש² ויתן אל משה ככלותו (שמות לא, טו) לסוף מ' יום אמר איני יודע כלום נתן לו הקב"ה במתנה כר'. פירוש שדייק תיבת ככלותו לומר כי הכל תלוי בסוף המעשה. כי בכל המצות אין בכר האדם להתרפק בשורש המצוה רק על ידי הסיוע משמים. שעל ידי קיום המצוה שמראה ומרמו להתרפק בקדושת המצוה. או פותח לו הקב"ה שערי בינה. אך זה שא כר' בסוף המעשה לכן המניח באמצע לא השיג עיקר המכוון. וזהו שאמרו אין המצוה נקראת אלא על הגומרה. וזה שכתוב ככלותו או זכה שניתנה לו במתנה. כי משה רבינו ע"ה לא פסק באמצע. וגמר כל מה שהיה בכחו. ואו ניתן לו במתנה. גם פירוש ככלותו הוא כלות הנפש לה'. כיון שעשה בכל יכולתו והשלים כל כח נפשו להשיג פקודי ה'. וזכה שניתנה לו כל התורה במתנה. וכמו כן כל אדם כפי כחו יכול להשיג מה שיש לנשמתו חלק בתורת ה' כמאמר ותן חלקנו בתורתך:

ויתן אל משה ככלותו. א"ר אבדו כל ארבעים יום שעשה משה מלמעלה היה לומר תורה ושוכח לסוף אמר ליה רבישע הרי באו ארבעים יום ואינו יודע דבר מה עשה הקב"ה משחשלים ארבעים יום נתן לו את התורה כמתנה שנאמר ויתן אל משה ככלותו (תנחומא כי תשא, טו).

[תרל"ט]

7

ויתן אל משה ככלותו (שמות לא, טו) במדרש¹ כל מ' יום למד ושכח כר'. להודיע כי הכל הולך אחר החיותם. ובסוף היגיעה בא הישועה. ובודאי יגיעת משה רבינו ע"ה ארבעים יום לא אבל ושתה כר' (שם לה, טו) ונעשה כמלאכי השרת. וזהו ככלותו שהוא כלות הנפש ונתלבש בענן. לכך כתיב (שם לא, טו) לדבר אתו. מה שאין הפה יכול לדבר. ואחר כך נתן לו במתנה התורה:

ד. מציאת המורה הזקנה

[תרמ"א]

במדרש⁹ על פסוק (שמות לב, ו) לך רד. מלאכי אלקים עולים ויורדים בו (בראשית כה, יג) כר' ע"ש. הענין הוא כי גם הירידה הוא לימוד מדריגה של הצדיקים שעל ידי שבירידת ישראל מורידין עצמם עמהם על ידי זה מעלין אחר כך הכל. הרי הוא אמר (שמות לב, ו) ואעשה אותך לגוי גדול וזמאן משה רבינו ע"ה בזה. ולכך שיבר הלוחות כמו שכתבתי במקום אחר¹⁰ שעל ידי שלא רצה להפריש עצמו מכלל ישראל ומסר חלקו לצבור לכן היו אותיות פורחות כי בכלל היה החטא ע"ש. וזה למד משה רבינו ע"ה ממאמר לך רד הנ"ל וזכה וזיכה את הרבים והעלה כולם כמו שכתוב אחרי זה (שמות לב, א) לך עלה כר' אתה והעם כר':

אמר לו רבון העולם אתמול אמרת לי יעלית אתה ואחר עמך וכן יאל משה אמר עלה אל ה' וכאן אתה אומר לך רד, אמר לו לא בשביל לזקן אתה עלה לבאן אלא בשביל בכור בני, אמרתי לזקן שלום יזנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, מהו בו אלא כן אמרתי לו כשהיו בניך צדיקים הם מתרוממים בעולם ועלים וכן שלוחיהם מתעלים עמהם ובהם יורדים הם ושלוחיהם כירידה לך רד למה כי שחת עמך אמר לו והואיל חטאו אתה הם

